Politieke Markt

Zitting van 6 oktober 2020
Bedrijfsvoering - Ontvangst

Verkiezingen 2021: Experiment centraal tellen en 'coronaproof' stemmen - besluitvormen

Auteur
Tineke Weites

Overlegd met
Maaike Moorman

Portefeuillehouder
R. Bats

Samenvatting
Sinds 2013 bestaat de mogelijkheid tot deelname aan het experiment Centraal Tellen. Vele gemeentes zijn al aangesloten bij dit experiment en ervaren dit als positief. De stemmen centraal tellen, een dag na de verkiezingen, reduceert de kans op fouten en draagt bij aan een transparantere uitslag. Daarmee wordt het gehele telproces beter controleerbaar.

Daarnaast hebben we sinds begin 2020 wereldwijd te maken met het coronavirus. Het RIVM heeft richtlijnen opgesteld waaraan we ons allemaal moeten houden, om verspreiding van het virus te voorkomen. Tijdens de aankomende verkiezingen zullen we hier ook rekening mee moeten houden.

Beschrijving

Inleiding
Sinds 2013 bestaat de Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming. Ruim 70 gemeente hebben bij de 3 verkiezingen in 2019 deelgenomen aan het experiment Centraal Tellen. Het merendeel van de deelnemende gemeente heeft deze nieuwe manier van stemmen tellen als positief ervaren. Op dit moment vindt het centraal tellen nog plaats in de vorm van een experiment, maar het is de bedoeling dat het onderdeel gaat uitmaken van de Kieswet. Nu de kinderziektes er uit zijn, is het ook voor de gemeente Steenwijkerland tijd om aan te sluiten. Op grond van art. 2 lid 2 van voornoemde wet, is voor deelname aan het experiment een raadsbesluit nodig. Na goedkeuring door uw raad vindt aanwijzing door het ministerie plaats.
Daarnaast hebben we sinds begin 2020 wereldwijd te maken met het coronavirus. Het RIVM heeft richtlijnen opgesteld waaraan we ons allemaal moeten houden, om verspreiding van het virus te voorkomen. Tijdens de aankomende verkiezingen zullen we hier ook rekening mee moeten houden.

Voorstel
Voorgesteld wordt om in te stemmen met deelname aan het experiment Centrale Stemopneming bij de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer, op 17 maart 2021.

Argumenten
Centraal tellen

De stemmen centraal tellen, een dag na de verkiezingen, reduceert kans op fouten en draagt bij aan een transparantere uitslag. Daarmee wordt het gehele telproces beter controleerbaar. Bij de huidige manier van tellen, moeten alle leden van de stembureaus 's avonds om 21.00 uur aanwezig zijn op het stembureau waar zij overdag zitting hebben gehad. Gezamenlijk worden de stembussen geleegd

en alle stemmen geteld. De grotere stembureaus krijgen hierbij hulp van extra tellers. De stembureauleden hebben er dan al een lange dag op zitten. Het tellen van de stemmen neemt enkele uren in beslag.

Bij het centraal tellen wordt 's avonds vanaf 21.00 uur enkel geteld op partijniveau. Hiermee ontstaat slechts een voorlopige uitslag. Het daadwerkelijk tellen op kandidaatsniveau vindt de volgende dag plaats, op 1 centrale locatie. Hierbij worden 'frisse' tellers ingezet. Deze centrale telling vindt plaats tijdens een openbare zitting van het gemeentelijk stembureau. Kiezers mogen hierbij aanwezig zijn; heel transparant dus.

Door de stemmen een dag later centraal te tellen ontstaat er een meer gestructureerde en meer uniform telproces. Door de telling de volgende dag uit te voeren, worden de stembureauleden op de avond van de verkiezingen ontlast. Doordat het tellen gebeurt door uitgeruste krachten en in een rustige sfeer zonder tijdsdruk, is het resultaat nauwkeuriger. Eventuele (tel)fouten van de stembureaus kunnen worden gecorrigeerd, waardoor het risico op een hertelling kleiner wordt.

De centrale telling vindt plaats tijdens een openbare zitting van het gemeentelijk stembureau. De stemmen zullen worden geteld door 15 telteams, bestaande uit 4 tellers en 1 telleider per team. Zowel de leden van het gemeentelijk stembureau als de tellers en telleiders moeten worden benoemd door het college. Het gemeentelijk stembureau is belast met het toezicht op de centrale stemopneming, stelt de uitslag per stembureau vast en maakt hiervan proces-verbaal op.

Corona

Vanuit het RIVM zijn richtlijnen opgesteld om verspreiding van het coronavirus zo veel mogelijk tegen te gaan. Te denken valt aan het houden van anderhalve meter afstand en het dragen van mondkapjes in het openbaar vervoer. Ook tijdens het stemmen moet er rekening gehouden worden met deze maatregelen. Op dit moment onderzoekt minister Ollongren wat de mogelijke gevolgen van de coronamaatregelen kunnen zijn op het verkiezingsproces.

Stemlokalen zullen waarschijnlijk anders moeten worden ingericht om aan de anderhalve meter afstand te kunnen voldoen (denk ook aan afstandstape en plexiglazen tussenschotten tussen de stembureauleden). Ook zullen er hygiënemaatregelen genomen moeten worden (handgel en desinfectiemiddelen). Onze inwoners zullen via een flyer en extra advertenties in de krant op de hoogte gebracht moeten worden van de (extra) maatregelen die gelden in een stembureau.

Kanttekeningen en risico's
Centraal tellen

Voor het realiseren van het centraal tellen, is een ruime locatie nodig. Op deze manier is ook het houden van de 1,5 meter afstand haalbaar (coronamaatregel). Hierbij valt te denken aan de Meenthe. De huur van deze locatie zal extra kosten met zich meebrengen.

De stembussen/biljetten moeten worden vervoerd van de diverse stembureaus naar een opslag locatie (gemeentehuis) of gelijk naar de locatie waar het tellen de volgende dag zal plaatsvinden. Dit vervoeren kan gedaan worden door de voorzitters (net als nu) of door ophaalteams met bestelbusjes (extra kosten). Voor het vervoeren van de stembiljetten moeten speciale transportboxen worden aangeschaft. In de nacht tussen de verkiezingen en het tellen van de stemmen zal er ook eventueel bewaking moeten worden geregeld, afhankelijk van de opslaglocatie.

Er zijn meer mensen nodig om de stemmen te tellen. Naast alle stembureauleden op de dag van de verkiezingen, is een flink aantal mensen nodig voor het tellen van de stemmen. Dit brengt extra kosten met zich mee. Niet alleen personeelskosten maar ook kosten voor de verplicht gestelde kleding (gekleurde hesjes). Voor het tellen van de stemmen zou deels gebruik kunnen worden gemaakt van

ambtelijk personeel. Op die manier blijven de kosten lager. Bij het gebruik van externe tellers, stijgen de kosten. Bij de extra kosten moet ook rekening gehouden worden met catering en eventuele schoonmaakkosten van de externe locatie.

Een andere kanttekening is het aanleveren van de uitslag. Doordat de stemmen de volgende dag worden geteld, is er ook pas de volgende dag een officiële uitslag bekend. Dit kan vooral voor de gemeenteraadsverkiezingen als onprettig worden ervaren. Het resultaat op partijniveau is wel op de verkiezingsavond bekend.

Voor deelname aan het experiment ontvangt de gemeente een vergoeding van het rijk ter hoogte van € 7.500. Dit bedrag wordt via het gemeentefonds uitgekeerd.

Corona

Op dit moment zijn er 6 stembureaus gesitueerd in een ouderen-instelling. We moeten ook rekening houden met een scenario waarbij we geen gebruik mogen maken van deze locaties en er dus een uitwijk of herschikking van de stemlocaties zal moeten plaatsvinden. Hier kunnen ook extra kosten aan verbonden zijn. Daarnaast is een groot deel van onze stembureauleden al op leeftijd. Boven de leeftijdsgrens van 70 jaar behoren de mensen tot de risicogroep. Als gemeente geven we het verkeerde voorbeeld als je deze mensen zitting laat nemen op een stembureau. Het werven van andere stembureauleden brengt mogelijk ook extra kosten met zich mee.

Duurzaamheid en social return
n.v.t.

Financiële toelichting
Centraal tellen

Na vooronderzoek bij diverse gemeenten (Groningen, Assen, Zwolle, Enschede, Tynaarlo) is een schatting gemaakt van de te verwachten extra kosten die het centraal tellen met zich mee zal brengen. In totaal is de verwachting dat er ongeveer € 17.000 aan meerkosten wordt gemaakt (locatiehuur, kosten materiaal en personeelskosten etc). Via het gemeentefonds wordt een bedrag ontvangen ter hoogte van € 7.500. Hierdoor resteert nog een kostenpost van € 9.500. Dit bedrag wordt verwerkt in de Perspectiefnota van volgend jaar. Overigens bedraagt het huidige totale verkiezingsbudget voor het jaar 2021 € 71.600.

Corona

Minister Ollongren komt naar verwachting binnenkort met de resultaten van haar onderzoek. Pas dan is duidelijk welke maatregelen er precies genomen moeten worden. De verwachting is dat het rijk via een compensatiepakket coronacrisis overgaat tot vergoeding van de extra kosten. Hiervan zullen wij u op de hoogte houden.

Participatie en communicatie
Centraal tellen

De stembureauleden en tellers ontvangen te zijner tijd meer informatie over het centraal tellen. Inwoners zullen worden geïnformeerd via de website en via de krant.

Corona

Inwoners zullen worden geïnformeerd door middel van een flyer bij de stempas en door het plaatsen van advertenties in de huis-aan-huis krant. Het ministerie van Binnenlandse Zaken zal

hoogstwaarschijnlijk met een voorbeeld flyer komen, echter dit zal pas duidelijk worden nadat minister Ollongren haar onderzoeksrapport heeft gepresenteerd.

Corona
Vanuit het RIVM zijn richtlijnen opgesteld om verspreiding van het coronavirus zo veel mogelijk tegen te gaan. Te denken valt aan het houden van anderhalve meter afstand en het dragen van mondkapjes in het openbaar vervoer. Ook tijdens het stemmen moet er rekening gehouden worden met deze maatregelen. Op dit moment onderzoekt minister Ollongren wat de mogelijke gevolgen van de coronamaatregelen kunnen zijn op het verkiezingsproces.

Stemlokalen zullen waarschijnlijk anders moeten worden ingericht om aan de anderhalve meter afstand te kunnen voldoen (denk ook aan afstandstape en plexiglazen tussenschotten tussen de stembureauleden). Ook zullen er hygiënemaatregelen genomen moeten worden (handgel en desinfectiemiddelen). Onze inwoners zullen via een flyer en extra advertenties in de krant op de hoogte gebracht moeten worden van de (extra) maatregelen die gelden in een stembureau.

Uitvoering en planning
Centraal tellen

Na instemming door uw gemeenteraad zorgt het team verkiezingen via de Minister van Binnenlandse Zaken voor een aanwijsbesluit. Daarnaast zorgt het team verkiezingen voor de verdere aanschaffing van benodigde materialen en regelen zij de locatie. Via de teamleiders zullen collega's worden opgeroepen zich aan te melden als teller. Eventuele extra tellers worden uit het bestaande ledenbestand gehaald of worden geworven via website, krant en social media.

Is het besluit openbaar?
Ja

Besluit

Beslispunt 1
De gemeenteraad besluit in te stemmen met deelname aan het experiment Centrale Stemopneming bij de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer, op 17 maart 2021.